

Svar på skriftligt spørsmål SSS 276/2021 rd

Svar på skriftligt spørsmål om utredning av brott som gäller människohandel

Till riksdagens talman

I det syfte som anges i 27 § i riksdagens arbetsordning har Ni, Ärade talman, till den minister som saken gäller översänt följande skriftliga spørsmål SS 276/2021 rd undertecknat av riksdagsledamot Hanna Sarkkinen /vänst:

Hur ämnar inrikesministeriet säkerställa att människohandelsbrott framöver utreds lagenligt och oberoende av offrets bakgrund?

Som svar på detta spørsmål anför jag följande:

I regeringsprogrammet för statsminister Sanna Marins regering konstateras att regeringen fäster särskild vikt vid att minska brott mot personlig integritet samt brott mot liv och hälsa, i synnerhet brott mot barn samt våld i nära relationer. Möjligheten till låg anmälningströskel i syfte att hjälpa offer i särskilt utsatt ställning förbättras och myndigheternas praxis stärks. I regeringsprogrammet konstateras dessutom att ställningen för människohandelsoffer förbättras oavsett hur själva straffprocessen vid människohandel avancerar. I enlighet med en uttrycklig skrivning i regeringsprogrammet har en grupp för att avslöja och undersöka människohandelsbrott inrättats vid polisen, och gruppen inledde sin verksamhet i februari 2021.

Utöver olika åtgärder som skrivits in i regeringsprogrammet för stöd av bekämpning och utredning av människohandelsbrott har statsminister Sanna Marins regering kommit överens om att bereda och verkställa en handlingsplan mot människohandel. Justitieministeriet och en förvaltningsövergripande arbetsgrupp svarade för att samordna utarbetandet av programmet, och inrikesministeriet och ministeriets förvaltningsområde spelade en viktig roll i gruppen. Samarbetet fortsätter vid genomförandet av programmet som pågår för närvarande. Även i åtgärdsprogrammet mot olaglig inresa och olaglig vistelse i landet, som inrikesministeriet publicerade i början av maj 2021, har särskild hänsyn tagits till att främja avslöjandet av människohandel.

Människohandel är en av de allvarligaste formerna av brottslighet och framför allt en kränkning av de mänskliga rättigheterna som brottsoffret blir utsatt för. Avgörande i bekämpningen av människohandel är att offren identifieras och de kan hänvisas till hjälpsystem. Kompetensen hos många olika myndigheter måste utvecklas för att människohandel ska kunna identifieras. Utan myndigheternas gedigna kompetens och sömlösa samarbete med olika instanser identifieras inte dessa brott som personer i en särskilt utsatt ställning utsätts för och offren får inte det stöd som tillkommer dem. Ökandet av medvetenheten om människohandel bland såväl myndigheter som i samhället kan inte nog understrykas.

Människohandelsbrott kan fortsätta i flera år innan de identifieras. Människohandelsbrott är vanligen mycket mångfasetterade, utnyttjandet kan ha tagit sig olika former och inträffat i olika länder, och alla brottsoffer känner inte ens igen att de själv är offer till brott bland annat på grund av att den utnyttjande personen kan höra till offrets närstående. Utmaningar som gäller identifiering av människohandelsbrott har även beaktats i handlingsplanen mot människohandel, där det anses att det finns behov av att utveckla identifieringen av människohandel genom straffprocessen. Detta mål anses särskilt viktigt vid inrikesministeriet och arbetet för att förbättra identifieringen av människohandelsbrott fortsätter. Framöver kommer förundersökningsmyndigheternas, såsom polisens, kompetens avseende bekämpning och utredning av människohandelsbrottslighet att främjas och både bekämpningen och utredningen av människohandelsbrott att effektiviseras.

De frågor som har behandlats i offentligheten kring polisens utredning av människohandelsbrott har tagits orot emot brett inom hela inrikesministeriets förvaltningsområde. Polisstyrelsen som ansvarar för polisinsrättningarnas verksamhet tar alla missförhållanden som framförts i artikeln på allvar och har inlett en intern utredning om detta. I utredningen fästs särskild vikt vid utredningen av människohandel med tanke på att utveckla utredningen funktionellt. Polisens utredning av människohandelsbrott utvecklas under ledning av Polisstyrelsen utifrån utredningen. Utredningsarbetet pågår för närvarande, men redan på basis av preliminära uppgifter kan det konstateras att polisens olika enheter har utvecklat sin verksamhet betydligt under de senaste åren.

Den stora satsningen som gjorts under ledning av Polisstyrelsen i polispersonalens utbildning och polisenheternas styrning vad gäller människohandelsbrott har säkert påverkat utvecklingen. Redan 2018 genomförde Polisstyrelsen i samarbete med Hjälpssystemet för offer för människohandel en utbildningsrunda där utbildning om bekämpning av människohandel tillhandahölls vid samtliga polisinsrättningar. Cirka 650 poliser deltog i utbildningen. Ett riksomfattande nätverk mot människohandel har bildats för polisen och på hösten 2020 utfärdade Polisstyrelsen en anvisning vars avsikt är att harmonisera ingripande i människohandel och liknande brott och förundersökningen i anknytning till dem samt förfarandet för hjälp av offer för människohandel. I början av 2021 publicerades en webbkurs som är obligatorisk för alla poliser och innehåller ett omfattande avsnitt om människohandel.

Polisens uppdrag har permanent blivit mer komplicerat och bredare. Under nästan hela 2010-talet har polisens resursutveckling varit negativ. Även om det under de senaste två åren under innevarande regeringsperiod varit möjligt att vända trendens riktning är polisen fortfarande tvungen att kraftigt anpassa sin verksamhet. Vad gäller bekämpningen av brott har anpassningen i praktiken inneburit en övergång till större utredningsenheter och preliminär behandling av brott. Till följd av dessa ändringar har kraven på kompetensnivån hos enskilda poliser förändrats betydligt. I stället för specialister förväntas det att forskare och undersökningsledare ska behärska allt större och flera ämnesområden.

Inrikesministeriet tar icke-diskriminering och människors jämlikhet på stort allvar och de påståenden som framförts om lagstridiga förfaranden kommer att utredas grundligt. Polisens utredningsprocesser eller förfaranden ska aldrig fastställas utifrån offrets eller den misstänkta nationalitet. Även om både offer och gärningspersoner ofta har en utländsk bakgrund förekommer människohandel även bland infödda finländare. Visserligen medför den utländska bakgrunden en särskild utmaning i utredningen, eftersom utnyttjandet och människohandeln kan ha skett redan i

offrets hemland eller någon annanstans utomlands (till exempel under resan till Finland), och förövarna kan vistas utomlands och de kan utpressa offrets anhöriga i offrets hemland.

De framförda påståendena och misstankarna kräver grundlig utredning, och därefter är det dags att dra slutsatser.

Helsingfors 19.5.2021

Inrikesminister Maria Ohisalo